

**RANNIKKO-POHJANMAAN SOSIAALI- JA
PERUSTERVEYDENHUOLLON KUNTAYHTYMÄ**
FISC - K5

TAVALLISIMMAT LASTENSAIRAUDET

Sisältö

Tavallisia lastensairauksia.....	3
Lasten flunssa (nuhakuume).....	3
Kuumeinen lapsi.....	4
Kuumekuristus.....	6
Vesirokko	7
Tulirokko	9
Nielurisatulehdus (tonsillit)	10
RS-infektio	11
3-päivän kuume (vauvarokko).....	12

Tavallisia lastensairauksia

Lasten flunssa (nuhakuume)

Flunssa aiheutuu viruksesta ja on yleinen pienten lasten sairaus. Flunssa on hengitystietulehduksen yksi muoto. Useimmissa tapauksissa flunssa on vaaraton sairaus.

Pienet lapset saavat tartunnan helposti ja sairastavat flunssaa viidestä seitsemään kertaa vuodessa. Jos lapsi on päivähoitossa, päiväkodissa tai perhepäivähoitajalla, saavat he flunssatartunnan vieläkin useammin. Päivähoitossa olevat lapset joutuvat kosketuksiin monien lasten kanssa ja ovat tiiviissä kanssakäymisissä heidän kanssaan, näin flunssavirus leviää helposti lapsesta toiseen. Flunssaan sairastuminen vähenee tavallisesti lapsen vanhetessa.

Flunssa-oireet

Seuraavat merkit saattavat ilmaista, että lapsella on flunssa:

- Nuha, juokseva tai tukkoinen nenä
- Aivastukset
- Yskä
- Kurkkukipu, tai aristava nielu
- Kuumetta (ei aina)
- Unelias ja väsynyt

Mitä voim tehdä?

Flunssasta selviää yleensä viikossa, kahdessa, ilman erikoisia toimenpiteitä. Koska flunssa johtuu viruksesta, ei sitä hoideta antibiooteilla. Jotkut toimenpiteet lievittävät oireita:

- Anna lapselle paljon juotavaa
- Jos lapsen nenä on tukkoinen, mutta lapsi on niin pieni, ettei osaa niistää, tiputa keittosuolaliuosta sieraimiin. Se puhdistaa ja saa nenäeritteen juoksevammaksi. Keittosuolaliuosta voit ostaa apteekista.
- Limakalvojen turvotusta vähentävät nenätipat voivat lievittää nenän tukkoisuutta. Nenätippoja saat antaa enintään 5 päivää. Alle vuoden ikäiselle lapselle ei **koskaan** saa antaa limakalvojen turvotusta estäviä nenätippoja.
- Jos lapsi saa kuumeen, voit antaa kuumetta alentavaa lääkettä. **Lue annosteluohjeet tarkasti. Älä koskaan anna yliannosta!**
- Yskänlääkkeen antamista on syytä harkita. Kysy neuvoa lääkäriltä, sairaanhoitajalta tai apteekista.

Milloin otan yhteyttä terveyskeskukseen?

Jos lapsi saa hyvin korkean kuumeen, flunssa pitkittyy, jos lapsi saa korvasärkyä, lapsella ilmenee hengitysongelmia tai lapsen yleiskunto heikkenee, ota yhteyttä terveyskeskuksen hoidon arviointiin, hoitohenkilökuntaan tai lääkäriin. Joskus bakteerit voivat saada otteen flunssaisesta lapsesta. Ne voivat aiheuttaa jälkisairauksia kuten esimerkiksi, korvatulehduksen, keuhkokuumeen ja nielurisatulehduksen.

Miten ehkäisen lastani saamasta tartuntaa?

Flunssaa aiheuttava virus on erittäin tarttuva, vanhemmat eivät voi tehdä juuri mitään estääkseen lastaan saamasta tartuntaa. Virus on tarttuvinta ensioireiden ilmestymisajankohtana. Voit kuitenkin rajoittaa muiden lasten tartuttamista pitämällä lapsesi kotona päivähoitosta tai koulusta flunssan puhjettua.

Muuta, mitä voit tehdä:

- Opeta lapsesi aivastamaan ja yskimään käsivartesi yläosaan (hihan yläosaan) tai nenäliinaan.
- Älä anna lapsesi hieroa silmiään tai kaivaa nenäänsä.
- Pyri estämään lapsesi joutumista tupakansavuun.
- Opeta lapsesi pesemään kätensä säännöllisesti, erityisesti ruokailun yhteydessä, vessassa käynnin jälkeen ja aina kotiin tullessa.

Kuumeinen lapsi

Pienen lapsen lämpökeskus ei ole vielä täysin kehittynyt. Tämä tarkoittaa, että heidän ruumiinlämpö voi vaihdella nopeasti, sekä ylös että alas. Tarkoittaa myös sitä, että lapsen lämpötilaan vaikuttaa herkemmin ympäristön lämpötila.

Pue lapsesi kevyesti, vähennät siten lämpöä. Jos taas päinvastoin on liian kylmää, auta lastasi säilyttämään lämpöä pukemalla hänet.

Mikä on lapsen normaali ruumiinlämpö?

Lapsen normaali ruumiinlämpö on 36,5 ja 37,7 asteen välillä.

Jos lämpö mitataan peräsuolesta, saadaan suoraan normaali ruumiinlämpötila. Lämpö mitattuna lapsen suusta on noin 0,5 astetta alempi ja sama myös korvasta mitattuna. Lämpö, joka mitataan lapsen kainalosta, ei ole erityisen luotettava; sen lasketaan olevan noin asteen alhaisempi kuin peräsuolesta mitattu lämpö. Tutkimukset osoittavat, että peräsuolesta mitattu lämpö antaa tarkimman tuloksen.

Jotkut käyttävät korvakuumemittaria, vaikkakin se vaatii suurta tarkkuutta sen asettamisessa oikeaan mittaushetkeen, etenkin pienen lapsen lämmönmittauksessa. Muista että et mittaa korvasta, joka juuri on ollut lämmintä tyynyä vasten, etkä myöskään mittaa lämpöä välittömästi lapsen tullessa ulkoa kylmästä. Näissä tapauksissa anna kulua mieluiten 10 – 15 minuuttia ennen kuin mittaat lämmön.

Miten mittaan lapsen lämpötilan?

Peräsuolimittaus

Klassisin ja täsmällisin mittaus tapahtuu peräsuolimittauksena. Se on parhain mittausmenetelmä alle 3-vuotiaalle lapselle. Peräsuolesta mittaaminen voidaan suorittaa joko digitaali-, tai elohopealämpömittarilla.

Jos käytät elohopealämpömittaria, muista laskea mittarin lämpö ravistamalla alle 36 asteeseen ennen mittauksen aloittamista.

Lapsen ollessa alle 3-vuotias, on hyvä asettaa lapsi poikittain polvesi ylle lapsen vatsa reisiäsi vasten, siten että sinulla on tukeva ote lapsesta ja näet mitä teet. Lämpömittarin pää voidellaan pienellä vaseliinimäärällä ja viedään rauhallisesti 1,5 cm:n syvyyteen lapsen peräsuoleen. Pidä mittaria paikallaan kaksi minuuttia, jos mittaat elohopeamittarilla. Digitaalimittarilla mitattuna, kestää mittaus noin 30 sekuntia. Digitaalilämpömittari ilmoittaa äänimerkillä mittauksen valmistumisesta.

Korvasta mittaaminen

Korvasta mitattava lämpötila on varteenotettava mittausmenetelmä, jos on valmis maksamaan laitteesta. Korvasta mittaaminen on nopea toimenpide. Korvasta mittaus on suositumpaa vähän isompien lasten keskuudessa, kuin peräsuolesta mittaus, ja mittauksesta saa tuloksen sekunnissa.

Lämpötila on noin 0,5 astetta alhaisempi kuin peräsuolesta mitattuna. Huomioi, että mittareissa voi olla useita eri asetuksia, jos niin on, valitse se asetus joka on tarkoitettu lapsille.

Korvamittaria on käytettävä oikein, että saadaan luotettava mittaustulos. Lue sen vuoksi käyttöohjeet erittäin tarkkaan ennen kuin aloitat mittauksen. Tavallinen syy virhemittauksessa on, että lämpötila joka mitataan, ei ole se lämpötila jota pitäisi mitata, nimittäin lämpö tärykalvosta, vaan sen sijaan lämpötila mitataan jostakin muusta paikasta korvakanavassa. Oikeassa mittauksessa täytyy lapsen korvan ylä-osaa vetää ylöspäin mittauksen aikana. Näin suoritat, lapsen lievästi S-muotoista korvakanavaa, ja mittari voi mitata lämpötilan tärykalvosta. Liikkeestä, josta ostat mittarin, on hyvä pyytää ohjeet mittarin käytöstä.

Lämpötilan mittaus kainalosta

Lämpötila voidaan mitata myös käsivarren alta, kainalosta. Tätä menetelmää ei myöskään suositella pienten lasten lämmön mittaukseen, koska he eivät pysty olemaan paikallaan riittävän kauan, ja voivat vahingoittaa itseään lämpömittarilla. Kuumemittari asetetaan aivan kainalon pohjaan kymmeneksi minuutiksi. Lämpö näin mitattuna on noin asteen alhaisempi kuin peräsuolesta mitattuna.

Miksi lapsi saa kuumeen?

Kuume on elimistön oma puolustusmekanismi sekä viruksia että bakteereja vastaan. Elimistö pyrkii tuottamaan niin paljon lämpöä, että virukset ja bakteerit kuolevat. Kuume on elimistön apukeino taistella sairauksia vastaan.

Mitä teen kun lapselle nousee kuume?

Anna hänelle paljon juotavaa. Lapsi tarvitsee enemmän nestettä kuin normaalisti, koska keho polttaa nestettä ja lapsi hikoilee enemmän korkeassa ruumiinlämpötilassa. Anna juotavaa vähän kerrallaan, mutta usein, jopa ainoastaan teelusikallinen kerrallaan. Jos lapsesi juo kunnolla, ei ole niin vaarallista, vaikka lapsi söisi vähemmän muutamana päivänä.

Lapsen on levättävä. Lapsen ollessa korkeassa kuumeessa levon ja nukkumisen tarve kasvaa. Hänen ei tarvitse olla koko ajan vuoteessa, jos hän voi niin hyvin että pystyy leikkimään, mutta hänellä täytyy olla mahdollisuus lepoon.

Yritä vilvoittaa lastasi. Vilvoittaminen voi saada kuumeen laskemaan. Lapselle, jolla on korkea kuume, riittää lämmön vähentämiseksi, että hänellä on vain alusvaatteet tai vain vaippa päällään. Huolehdi että huoneessa, jossa lapsi on, ei ole liian lämmintä. Huone saa mielellään olla viileä, mutta ei vetoinen. ***Kuume EI LASKE hikoilemalla!***

Jos lapsellasi on kylmänväristyksiä ja samalla kuume nousee, saa hänellä toki olla viltti tai peitto päällään niin kauan kuin tämä tilanne kestää. Mutta kun kuume on vakiintunut ja lapsi alkaa hikoilla, on hänet jälleen viilennettävä.

Kuumetta alentavat lääkkeet

Jos haluat antaa lapsellesi kuumetta alentavaa lääkettä, pyydä neuvoa neuvolan hoidon arvioinnista tai apteekista. He neuvovat sinua, mitä lääkettä annat lapselle ja kuinka paljon. Annettavan lääkkeen määrään vaikuttaa sekä potilaan ikä, että potilaan paino.

Huolenpito

Sairaat lapset ovat usein väsyneitä ja ärtyisiä. He nukkuvat paljon ja valveilla ollessaan haluavat vanhempiensa jatkuvaa läsnäoloa. He voivat vaikuttaa nuoremmilta kuin mitä he tosiasiaissa ovat, on suotavaa antaa lapselle vähän periksi ja hemmotella lasta hänen sairautensa aikana. Lue lapselle, leiki hänen kanssaan ja istu hänen luonaan. Tämä ajankohta ei ole oikea aika kasvattamiseen. Lapsen sairaus menee yleensä nopeasti ohi ja hänestä tulee jälleen oma itsensä.

Milloin kuume muodostuu kriittiseksi?

Tarkkaile ensisijassa lastasi ja käytä maalaisjärkeä:

- Vaikuttaako lapsi huonokuntoiselta?
- Näyttääkö hän sairaalta?
- Lapsi ei ole oma itsensä?

Jos vastaus on kyllä, ota yhteys terveyskeskuksen hoidon arviointiin tai lääkäriin.

Jos sinulla on alle 3 kuukauden ikäinen lapsi ja hänellä on korkea kuume, tulee sinun ottaa yhteyttä terveyskeskuksen hoidon arviointiin, hoitohenkilökuntaan tai lääkäriin. Jos lapsesi itkee jatkuvasti eikä häntä pysty lohduttamaan tai häntä on vaikea herättää, ota silloinkin yhteys johonkin edellä mainituista. Vie lapsesi lääkärin tutkittavaksi, jos hänellä on kuumetta yli 38,5 astetta yli kolme päivää.

Kun lapsellasi on muitakin oireita kuin vain kuume, esimerkiksi näitä alla lueteltuja, on sinun otettava terveyskeskuksen hoidon arviointiin, hoitohenkilökuntaan tai lääkäriin yhteyttä:

- Jäykkä niska, saattaa olla merkki aivokalvontulehduksesta. Tämä on kuitenkin hyvin harvinaista.
- Hallusinaatioita
- Punaista ihottumaa
- Hengitysvaikeuksia
- Kouristuksia
- Pitkäkestoista oksentelua tai ripulia
- Pitkäkestoinen nielurisatulehdus
- Kirvelyä pissatessa, tai lapsi pissaa usein. Nämä voivat olla merkkejä virtsatieulehduksesta.
- Muita sairauksia, tai lapsi on hiljattain ollut leikkauksessa.

Kuumekouristus

Kaikki lapset voivat saada kuumekouristuksia jos kuume nousee nopeasti. Tätä tapahtuu enimmäkseen ennen 3-4 vuoden ikää, mutta ainoastaan vain muutama prosentti lapsista saa kuumekouristuksia.

Ehkä se johtuu siitä, että tämän ikäisillä on alempi kouristuskyky kuin muilla, mikä tarkoittaa, että se osa aivoista, joka laukaisee kouristukset, provosoituu helpommin. Kuume tulee lapsen elinaikana sairastettujen tulehdusten, erityisesti hengitystiesairauksien ja lastensairauksien, yhteydessä.

Lapsi voi joissakin tapauksissa periä taipumuksen kuumekouristuksille vanhemmiltaan. Kuumekouristukset johtuvat myös siitä että lapsella on usein tulehduksia, ja hänellä on taipumus saada korkea kuume. Noin neljä lasta kymmenestä, joilla on ollut kuumekouristuksia, saavat niitä uudelleen, tämä kuitenkin vaihtelee lapsesta lapseen. Uuden kohtauksen saamisen riski on suurin, kun lapsella jo on perinnöllinen tekijä, lapsi on usein kuumeessa ja jos ensimmäisen kuumekouristuksen laukaisi suhteellisen alhainen kuume (alle 39 astetta).

Miten sairaus ilmenee?

Kouristuskohtaus alkaa sillä että lapsi menettää tajuntansa ja vartalo, kädet ja jalat jäykistyvät. Pää taittuu taaksepäin, käsivarsissa ja jaloissa näkyy lihasten nykimistä. Iho kalpenee tai mahdollisesti sinertyy. Kohtaus on ohi parissa minuutissa ja lihakset rauhoittuvat. Lapsesta tulee velto ja iholle palaa hitaasti normaali väri samanaikaisesti kun tajunta on palaamassa. Jotkut lapset virkoavat nopeasti kun taas jotkut ovat väsyneitä ja veltoja pidemmän aikaa kohtauksen jälkeen. Vaikkakin kohtaus kestää vain hetken, tuntuu vierellä olijasta, että kohtaus kestää ikuisuuden. Lapsen kouristuskohtaus on aina pelottava kokemus.

Mitä voin tehdä, jos lapsi saa kuume-kouristuksen?

Älä tee mitään varsinaisen kouristuskohtauksen aikana. Jos lapsi alkaa oksentaa, käännä lapsi varovasti kyljelleen, mahdollisesti pää alaspäin, siten estät oksennuksen joutumisen lapsen keuhkoihin.

Ennen vanhaan laitettiin lapsen suuhun lasta, ettei lapsi purisi kieltään tai huuliaan. Näin ei kuitenkaan enää suositella tehtävän. Vaarana on että hampaat vaurioituvat, pieni vaaraton purema kieleen tai huuliin on huomattavasti vaarattomampi

Kun kouristuskohtaus on ohi, asetetaan lapsi vatsalleen sivuasentoon.

Lääkäriin otetaan yhteyttä lapsen kouristellessa. Jos kohtaus kestää kauan tai useita kohtauksia tulee peräkkäin, on soitettava ambulanssi numerosta 112.

Lapsen saadessa ensimmäisen kerran kuume-kouristuksen on hyvä viedä lapsi sairaalaan. Jos lapsella jo aikaisemmin on ollut kuume-kouristuksia, ei sairaalaan vieminen ole välttämätöntä, mutta lääkärintarkastus on kuitenkin paikallaan. On tärkeää selvittää laukaisiko vaaraton virusinfektio kouristuksen. Jos lapsella on jo aikaisemmin ollut kuume-kouristuksia, saavat he ohjeita miten toimia mahdollisten seuraavien kuume-kouristuksien puhjettua.

Kun lapsella on kuumetta, on tärkeää pitää hänet viileänä. Riisu häneltä vaatteet ja anna hänen nukkua ainoastaan lakana päällään. Voit pitää ikkunan avoinna (huolehdi kuitenkin, että ei tule liian kylmä) ja anna lapselle kylmää juotavaa. Lohduta lasta! Jotkut lääkäreistä suosittelevat kuumetta alentavia lääkkeitä annettavan lapselle. On tärkeää antaa **oikea annos** lääkettä.

Kuume-kouristus muistuttaa epilepsia-kohtausta, mutta niillä on hyvin harvoin yhteyttä toisiinsa.

Ennuste

Vaikkakin kuume-kouristukset vaikuttavat voimakkailta ja dramaattisilta, on kuitenkin harvinaista, että ne aiheuttaisivat pysyviä haittoja.

Jos lapsellasi on ollut kuume-kouristuksia, on syytä kysyä lääkäriltä mitenkä toimit kun lapsesi seuraavan kerran saa kuumetta. Noin puolet, kerran kuume-kouristaneista, saavat nimittäin uuden kuume-kouristuksen kuumeen jälleen noustessa. Vähitellen kuume-kouristelun riski vähenee ja se on kokonaan poistunut 3-4 vuoden iässä.

Vesirokko

Sairaus aiheutuu viruksesta (varicella zosteri). Vesirokko on erittäin tarttuva sairaus ja useimmissa tapauksissa se tarttuu lapsiin.

Ihoon ilmaantuu kutiavaa ihottumaa rakkuloineen. Sairaus on yleensä vaaraton.

Kuinka vesirokko saadaan?

Tartunnan saa varicella zoster-viruksesta, joka tarttuu henkilöstä toiseen, osittain suorasta kosketuksesta puhkeaviin vesirokkorakkuloihin ja osittain ilmassa leijuvista pisaroista. Henkilö tartuttaa noin kolmesta päivästä ennen ihottuman esiintymistä, siihen saakka kunnes kaikki rakkulat ovat kuivuneet. Vesirokko puhkeaa noin 10-20 päivän päästä tartunnan saamisesta.

Mitkä ovat vesirokon merkit?

- Ihottuma joka tavallisesti alkaa vatsasta ja selästä sekä kasvoista ja leviää hiuspohjaan, käsivarsiin ja jalkoihin. Ihottuma voi myös levitä limakalvoihin, erityisesti suuhun ja sukupuolielimiin.
- Ihottuma kutiaa usein.
- Ihottuma alkaa pieninä punaisina näppylöinä, jotka muutamassa tunnissa muuttuvat rakkuloiksi. 1-2 päivän päästä muodostuu rakkuloihin rupi.
- Uusia rakkuloita voi syntyä 3-6 päivän ajan.
- Rakkuloiden lukumäärä vaihtelee henkilöstä henkilöön.
- Mahdollisesti kuumetta.
- Lapsilla on vesirokko yleensä lievänä.
- Aikuiset ovat tavallisesti sairaampia.
- Sairauden varsinaiseen puhkeamiseen saakka voi tartunnan saanut olla kuumeinen ja veltto

Hoitohenkilöstö tekee diagnoosin sairauden oireiden pohjalta.

Kuka kuuluu riskiryhmään?

Ne raskaana olevat, joilla ei ole ollut vesirokkoa, henkilöt joilla on alentunut immuunipuolustuskyky, esimerkiksi lapset jotka sairastavat leukemiaa ja henkilöt joilla on HIV.

Myös niiden henkilöiden, jotka saavat lääkitystä alentuneeseen immuunipuolustuskykyyn, täytyy noudattaa varovaisuutta. Riskiryhmään kuuluvat henkilöt voivat saada varicella zoster – immunoglobuliiniä välttääkseen vesirokkotartunnan saamista. Elävää rokotetta, laimennetussa muodossa, on ollut saatavissa usean vuoden ajan. Tällä rokotteella on hyvä suojavaikutus.

Hyviä neuvoja

- Huomioi, että henkilöt tartuttavat vesirokkoa siihen saakka kunnes kaikki rakkulat ovat ruvella ja uusia rakkuloita ei enää ilmaannu, siksi sairaan on oltava sen ajan kotona.
- Vältä rakkuloiden raapimista tulehdusriskin vuoksi.
- Huolehdi henkilökohtaisesta hygieniasta.
- Kylmät kääreet voivat lievittää kutinaa.
- Pidä sairas viileänä koska lämpö ja hiki voivat lisätä kutinaa.

Tulevaisuuden näkymät

Vesirokon kulku on normaalisti hyvänlaatuinen. Sairaus kestää lapsilla tavallisesti 7-10 päivää, aikuisilla sairaus kestää kauemmin. Aikuinen saa myös komplikaatioita useammin kuin lapsi, mutta ne ovat kuitenkin harvinaisia.

Jos olet sairastanut vesirokon kerran, sinulla on elinaikainen immuniteetti vesirokkoon. Sen sijaan voit myöhemmin elämässä sairastua vyöruusuun. Henkilö, jolla on vyöruusu, voi tartuttaa toisen henkilön vesirokkoon.

Mitä komplikaatioita voi ilmetä?

- Bakteripohjainen tulehdus rakkuloihin.
- Silmätulehdus tai keuhkokuume.
- Erittäin harvoissa tapauksissa voi vesirokko aiheuttaa mm. aivotulehduksen, sydänlihastulehduksen tai Reyes syndrooman.

Kuinka vesirokkoa hoidetaan?

Hoitoon kuuluu pääasiassa oireiden lievittäminen. Kutinaa voi lieventää ”Hyviä neuvoja” -osiossa mainituilla tavoilla. On myös olemassa eri koostumuksella olevia lääkkeitä ulkoisesti käytettäväksi, mm. sinkkilinimentti ja paikallispuuduttavia aineita, jotka muutaman tunnin ajan vähentävät ja lievittävät kutinaa. Paikallispuuduttavat aineet voivat hetken kirvellä.

Vesirokkojen puhjetessa saattaa kutina olla niin kova, että se häiritsee kovasti lapsen yöunta. Siinä tapauksessa voit mahdollisesti antaa lapselle histamiinia jolla voi olla unettava vaikutus. (Antihistamiinit ovat allergisiin sairauksiin, matkapahoinvointiin ja unettomuuteen annettavia aineita.)

Tulirokko

Tulirokon aiheuttaa streptokokkibakteeri. Se aiheuttaa ihottumaa ja kurkkutulehdusta.

Sairaus puhkeaa useimmiten lapsiin, mutta sen voi saada kaikissa ikäluokissa. Tyypillisiä oireita on ihottuma ja ”mansikkakieli”, ts. kieli paisuu ja siitä tulee punainen ja täpläinen. Sairaus on normaalisti hyvänlaatuinen ja lapsia hoidetaan antibiooteilla.

Miksi tulirokko saadaan?

Streptokokkibakteerit tarttuvat joko suorakosketuksesta tai pisaratartunnasta. Itämisaika on kahdesta neljään päivään.

Tulirokko puhkeaa samanaikaisesti kurkkutulehduksen kanssa, joka myös aiheutuu streptokokkibakteereista, mutta tyypillistä ihottumaa voi saada myös muualle kehoon puhjenneista streptokokkitulehduksista, esim. iholle. Tulirokkoa pidetäänkin streptokokkitulehduksen osana, eikä jonakin itsenäisenä sairautena. Bakteerit tuottavat ainetta joka kehittää ihottumaa ja keho muodostaa niille vasta-aineita, joka aiheuttaa sen, että tulirokko sairastetaan vain kerran elämässä.

Mitkä ovat sairauden oireet?

- Nielutulehdus kurkkukivuin, kipua niellessä ja kuumetta.
- Ihottuma, joka alkaa kasvoissa, ainoastaan suun ympäristö jää ihottumasta vapaaksi, leviää muualle kehoon, käsiin ja jalkoihin. Ihottuma häviää 3-5 päivässä.
- ”Mansikkakieli”, kieli on erittäin punainen ja muistuttaa mansikkaa.
- 3-5 päivän päästä iho hilseilee, toisaalta keholla ja toisaalta kämmenissä ja jalkapohjissa.

Hyviä ohjeita

- Kun kurkkutulehduksen, kuumeen ja ihottuman oireita ilmenee, ota yhteyttä terveyskeskuksen hoidon arviointiin, hoitohenkilökuntaan tai lääkäriin.
- Nielemiskipua voi helpottaa lämpimällä juomalla ja syömällä soseutettua ruokaa.
- Juo paljon.

Kuinka tulirokkoa hoidetaan?

Lääkäri tekee diagnoosin oireiden perusteella ja ottamalla näytteen kurkusta bakteeriviljelyä varten. Streptokokkeja hoidetaan tavallisella antibiootilla.

Sairaus on useimmiten hyvänlaatuinen ja on ohi viikossa. Ihottuma häviää nopeasti, varsinkin jos potilasta hoidetaan antibiooteilla.

Nielurisetulehdus (tonsillit)

Nielurisetulehdus on sairaus, joka etupäässä on nielurisoissa ja niiden läheisyydessä. Sekä virus, että bakteerit voivat aiheuttaa nielurisetulehduksen. Se on osittain sairaus itsessään, mutta se voi myös olla seuraus jostakin toisesta sairaudesta kuten esimerkiksi rauhaskuumeesta ja harvinaisesta akuutista HIV-infektiosta.

Sairaus iskee usein lapsiin ja nuoriin, mutta sitä voi esiintyä kaikissa ikäluokissa. Tyypillisiä oireita on kurkkukipu ja nielemisvaikeudet. Jos sairaus on bakteerin aiheuttama, hoidetaan sitä siinä tapauksessa antibiooteilla. Sairaus on yleensä hyvänlaatuinen.

Kuinka nielurisetulehdus saadaan?

Nielurisetulehdus tarttuu bakteereista tai viruksesta. Virusperäinen voi aiheutua useista hengitysteiden viruksista ja Epstein-Barr-viruksesta mikä saa aikaan yleistä imusolmukkeiden turvotusta, lähes aina käsittäen myös nielurisat. Tartunta leviää sairastuneen hengitysteiden välityksellä, pieninä mikropisaroina.

Bakteerin aiheuttaman nielurisetulehduksen tärkein lähde on streptokokkiryhmän A bakteeri. Tartunta tapahtuu hengitysilman kuljettamien pisaroiden välityksellä, mutta voi myös tarttua ihokosketuksen välityksellä. Itämisaika on virusperäisessä nielurisetulehduksessa pidempi, rauhaskuumeessa itämisaika on jopa kuusi viikkoa.

Mitkä ovat nielurisetulehduksen oireet?

- Kurkkukipu, nielemiskipu (mahdollisesti kipu kohdistuu korviin).
- Kurkun punerrusta, suurentuneet nielurisat joilla on usein päällyste.
- Kuume.
- Suurentuneet imusolmukkeet kaulassa.
- Joidenkin virusten aiheuttamassa nielurisetulehduksessa saattaa pieniä rakkuloita ilmaantua nielurisoihin ja kitalakeen. Rakkulat puhkeavat muutaman päivän sisällä ja ne muodostavat pieniä haavoja, jotka voivat olla erittäin kivuliaita.
- Streptokokkien aiheuttamassa nielurisetulehduksessa ovat nielurisat usein suurentuneet ja niillä on päällyste, voimakkaan punertavat limakalvot nielun pohjassa, jatkuvaa kurkkukipua, usein korkea kuume ja vähitellen pahanhajuiseksi muuttuva hengitys, sairaus voi viedä potilaan erittäin huonoon kuntoon.

Hyviä neuvoja

- Nielurisetulehduksen oireillessa kuumeella ja yleisellä sairauden tunteella, ota yhteys terveyskeskuksen hoidon arviointiin, hoitohenkilökuntaan tai lääkäriin.
- Nielemisvaikeuksia helpottaa joskus lämmin juoma ja juokseva ravinto, kannattaa myös kokeilla kylmiä juomia tai vaikkapa jäätelöä.
- Juo paljon.

Sairauden kulku

Nielurisetulehdus on yleensä hyvänlaatuinen sairaus ja on ohi 1-2 viikossa. Streptokokki-peräisessä nielurisetulehduksessa saattaa ilmetä ihottumaa (tulirokko), ja muita komplikaatioita kuten

esimerkiksi erittäin kivulias paise nielurisassa, tavallisesti vain yhdellä puolella, korvatulehdus ja poskiontelotulehdus.

Kuinka nielurisatulehdusta hoidetaan ja mitä lääkettä voidaan antaa?

Lääkäri diagnostisoi sairauden oireiden perusteella, nielutestillä (streptokokkiviljely ja/tai-pikatesti) sekä mahdollisesti verikokeella.

Bakteerin aiheuttama nielurisatulehdus hoidetaan antibiooteilla.

Virukseton nielurisatulehdus ei tarvitse erityistä hoitoa vaan se paranee itsestään 1-2 viikossa paitsi rauhaskuume, joka voi kestää kuukausia ennen kuin tuntee olevansa terve.

RS-infektio

RS-virusta esiintyy useimmiten talvella tai alkukevällä ja se on tavallisin syy pienten lasten sairastumiseen akuuttiin keuhkoputkentulehdukseen.

Lapset voivat tulla erittäin voimattomiksi ja saattavat jopa joutua sairaalahoitoon. On kuitenkin erittäin harvinaista että sairaus on hengenvaarallinen. Useimmat lapset paranevat ilman haittavaikutuksia.

RS-virus tarttuu useimmiten henkilöstä henkilöön lähikontaktissa. Aikuiset ja varttuneemmat lapset sairastuvat tavalliseen flunssaan.

Oireet

Oireet alkavat nenän vuotamisella ja aivastuksilla. Seuraavaksi iskee kuume ja yskä, joka vaikuttaa hengitykseen. Oireet kehittyvät yleensä muutaman tunnin sisällä. Kriittisin ajankohta on tavallisesti kaksi - kolme päivää yskän puhkeamisesta. Keuhkojen pienet ilmatiet rasittuvat ja hengitys voi olla väkinäistä ja tuskallista. Koriseva ääni rintakehässä, tiheä hengitys, kalpeus ja lapsen suun ympäröivien kynsien alusten sinertäminen saattavat olla merkkejä siitä, että sairaudesta on tullut vakava. Alle puolen vuoden ikäisillä lapsilla saattaa ilmetä imemisvaikeuksia ja tiheä hengitys aiheuttaa sen, että lapsi kykenee nukkumaan vain pieniä hetkiä kerrallaan.

Taudinkuva on tyypillinen. Nenästä otetulla näytteellä voidaan RS-virus tunnistaa pikatestinä. Epidemiatapauksissa ei tätä testiä tarvita.

Hoito

Alle kuuden kuukauden ikäiset lapset joutuvat usein sairaalahoitoon saadessaan RS-viruksen. Erityisesti silloin kun lapsella on hengitysvaikeuksia ja sen vuoksi vaikeata syödä, juoda ja nukkua. Vanhempia lapsia voidaan usein hoitaa kotona. Antibiootit eivät tehoa sairauteen, koska kyseessä on virusinfektio. Osa lapsista saa apua henkitorvea laajentavista lääkkeistä ja lapset tarvitsevat usein lisähappea. Jos lapsi kärsii nestehukasta saattaa olla välttämätöntä, että lapselle joudutaan antamaan nestettä tiputuksessa.

Ennuste

Vaikkakin sairaus on ohitettu viikossa, jatkuu monen lapsen yskä vielä kauan sen jälkeen, erityisesti vilustumisien yhteydessä.

Ennalta ehkäisy

Alle puolivuotiaat lapset eivät saa olla lähellä henkilöitä jotka ovat vilustuneet. On tärkeää pestä kätensä huolellisesti saippualla ennen ruoan laittamista, ennen syömistä, vessassa käynnin jälkeen ja joka kerta niistämisestä jälkeen. Tämä koskee etenkin talvikuukausia, jos lapsi jo aiemmin on herkkä

tartunnalle sen vuoksi, että on syntynyt keskosena, tai että lapsella on sydänsairaus. On olemassa ennaltaehkäiseviä rokotteita, joita voidaan antaa erityisille riskiryhmille.

Imettämällä saattaa olla ennaltaehkäisevä vaikutus hengitystie- infektioihin, RS-virus mukaan lukien.

3-päivän kuume (vauvarokko)

3-päivän kuume on tavallinen ja yleensä kohtalaisen lievä tulehdussairaus, joka sairastetaan lapsen ensimmäisinä elinvuosina, useimmiten ennen 2-vuoden ikää. 3-päivän kuume on viruspohjainen.

Oireet

Lapselle nousee korkea kuume 39 – 40 astetta ja kestää 3 – 4 päivää, joskus lievää nuhaa ja yskää. Kuumeesta huolimatta on lapsi suhteellisen hyväkuntoinen. Samalla kun kuume häviää, lapselle kehittyy pienitäpläistä (2-3 mm:n kokoista) ihottumaa vatsassa ja selässä josta se mahdollisesti leviää yläkäsivarsiiin ja reisiin. Ihottuma häviää nopeasti viimeistään 1-2 päivän kuluessa.

Diagnoosi tehdään sairauden oireiden perusteella. Sairauteen ei ole olemassa erityistä hoitokeinoa. Huolehdi että lapsesi juo riittävästi ja että hän on keveästi puettu.